

Catalans i castellans

written by Adam Majó | 2 d'octubre de 2016

Quan jo era petit i en Leif Garrett ocupava les portades del Super-pop, a Manresa hi havia un anglès (en Miller), un nordamericà (en Johnson del bàsquet), un francès (en Jordà) i un reduït grup de nordafricans assegut en una taula de la Bodega Andaluza. La resta, la immensíssima majoria, érem o *catalans* o *castellans* en funció de la llengua que parlàvem a casa. Els dos grans grups lingüístics eren presents en tots els àmbits de la societat, absolutament en tots, però –i aquest és el tema– no en la mateixa proporció. Així, per exemple, entre els botiguers, els metges o a les entitats i associacions de la ciutat, el català era de tros la llengua més parlada. A la fàbrica o a l'obra, en canvi, s'hi parlava molt més castellà, llengua també habitual entre la policia, la *Guardia Civil*, els jutges i la resta de funcionaris de l'estat. Hi havia escoles (*nacionals*) on la majoria de nens i nenes parlaven castellà i d'altres (sobretot privades) on el català hi era més habitual. Als barris també hi havia de tot, però en algun de nova creació, eren tan pocs els que hi parlaven català que sovint la família en qüestió era coneguda, precisament, com *els catalans*. En altres barris, menys massificats, o a pagès, el català tornava a ser la llengua habitual al carrer.

Fent una simplificació, podríem dir que el castellà era la llengua dominant entre la classe treballadora i el català ho era entre les, diguem-ne, classes mitjanes, però que, alhora, el castellà era la llengua de l'estat i de gairebé tots els mitjans de comunicació, mentre que el català era la llengua de la quotidianitat i la resistència al poder.

Tot això ha canviat molt, certament. La diversitat lingüística s'ha disparat, l'ascensor social està atrotinat però encara puja i baixa i la universitat s'ha omplert de les filles i les nétes d'aquells castellans arribats del sud peninsular,

l'administració ja parla també en català, quasi tots podem mantenir una conversa en qualsevol de les dues llengües i està molt àmpliament acceptat que l'escola ha de ser en la llengua del país. La divisió entre *catalans* i *castellans* està molt desdibuixada i bastant superada, però en queden rastres. El classisme disfressat de catalanisme, per exemple, és dèbil i residual, però encara existeix, alhora que l'unionisme poc democràtic treu molts més vots als barris de majoria castellanoparlant. Al mateix temps, hi ha qui intenta oposar un legítim orgull de barri vertical, sirena de fàbrica i llengua castellana a una *catalanor* suposadament conservadora i carrinclona mentre sobreviu la por al fet que la presència del castellà provinent de la immigració del segle passat contribueixi a fer realitat el projecte uniformitzador del Regne d'Espanya. Vist amb perspectiva, però, no ho hem fet malament del tot. En l'imaginari col·lectiu de la Catalunya del segle XXI ja s'hi ha incorporat la cultura i la identitat sorgida als barris perimetrals i expressada en llengua castellana (*Estopa* com a paradigma) i, alhora, molts d'aquells *castellans* de la meva infantesa són ara ferms defensors de la futura república catalana, la de tots i totes.